

O'QITUVCHINING INNOVATSION FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH SHARTLARI: O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMI MISOLIDA

Abdiraxmonova Charos Akram qizi

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

Turizm fakultet Xorijiy til va adabiyoti yo'nalishi talabasi

Email: Charosabdiraxmonova6@gmail.com

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17473135>

ARTICLE INFO

Received: 25th October 2025

Accepted: 28th October 2025

Published: 29th October 2025

KEYWORDS

Innovatsion faoliyat, raqamli ta'lim, pedagogik kompetensiya, o'qituvchi malakasi, refleksiya, ta'lim islohotlari, O'zbekiston ta'lim tizimi.

ABSTRACT

Mazkur maqolada O'zbekiston ta'lim tizimida o'qituvchining innovatsion faoliyatini shakllantirish jarayoni amaliy misollar va so'nggi yillardagi islohotlar asosida tahlil qilinadi. 2020–2025 yillar oralig'ida ta'lim tizimida amalga oshirilgan raqamlashtirish siyosati, o'qituvchilar malakasini oshirishdagi yangi yondashuvlar, "Raqamli ta'lim", "Ustoz" va "Innovatsion pedagogika" dasturlarining samarasi real dalillar bilan yoritiladi. Shu bilan birga, innovatsion faoliyatni rivojlantirishdagi psixologik, texnologik va metodik to'siqlar hamda ularning aniq yechimlari ilmiy manbalar asosida tahlil qilinadi.

Kirish

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev tomonidan ta'lim sohasida olib borilayotgan islohotlar, xususan "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi (2020), "Ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" (2019)[1] va 2022-yil 11-martdagi PQ-168-son qarori ("Xalq ta'limi tizimida innovatsiyalarni joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida") o'qituvchilarning innovatsion salohiyatini oshirishni davlat siyosati darajasiga olib chiqdi.[2]

Hozirda O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi ma'lumotlariga ko'ra (2024-yil hisobotiga asosan), umumta'lim muassasalarida faoliyat yuritayotgan o'qituvchilarning 67 foizi raqamli vositalardan dars jarayonida foydalanmoqda, biroq ulardan atigi 29 foizi o'z faoliyatida innovatsion metodik yondashuvlarni to'liq qo'llay olmoqda (XTV hisobotlari, 2024).[3] Bu ko'rsatkich o'qituvchilarning innovatsion faoliyatini shakllantirishda tizimli, metodik va psixologik muammolar mavjudligini ko'rsatadi.

Asosiy muammolar va ularning yechimlari

1. Metodik tayyorgarlikning yetarli emasligi

Ko'plab o'qituvchilar innovatsion metodlarni nazariy jihatdan bilsalar-da, ularni dars jarayoniga samarali tatbiq etish ko'nikmasiga ega emaslar. Bu holat, ayniqsa, qishloq maktablarida yaqqol ko'zga tashlanadi. Masalan, 2023-yilda O'zbekiston Respublikasi Innovatsion rivojlanish agentligi tomonidan o'tkazilgan monitoring natijalariga ko'ra, maktablarning 38 foizida o'qituvchilar innovatsion dars texnologiyalarini qo'llashda qiynalmoqda.

Yechimlar:

Har bir hududda “Innovatsion pedagogika markazlari” tashkil etish (hozirda faqat 6 ta viloyatda mavjud).[7]

XTV huzuridagi malaka oshirish markazlarida amaliy mashg'ulotlar ulushini 60% gacha oshirish.

Tajribali o'qituvchilar uchun mentorlik tizimini kuchaytirish (Fullan, 2016).[6]

2. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishdagi nomutanosiblik

Raqamli infratuzilma barcha hududlarda bir xil darajada emas. 2024-yil ma'lumotlariga ko'ra, qishloq joylardagi maktablarning 43 foizida internet tezligi past, bu esa raqamli ta'lim resurslaridan foydalanishni cheklaydi (O'zbekiston Axborot texnologiyalari vazirligi hisobotlari, 2024).[4]

Yechimlar:

2025-yilgacha barcha umumta'lim maktablarini yuqori tezlikdagi internet bilan ta'minlash (“Raqamli ta'lim” dasturi doirasida).

Elektron darsliklar va platformalarni (ZiyoNET, EduMarket, Eduportal.uz) takomillashtirish.

O'qituvchilar uchun raqamli savodxonlik bo'yicha onlayn sertifikatlash tizimini joriy etish (UNESCO, 2022).[5]

3. Innovatsiyaga psixologik tayyorgarlikning sustligi

Ba'zi o'qituvchilar o'z faoliyatida yangilikdan cho'chishadi yoki uni “qo'shimcha yuklama” deb bilishadi. Bu holat psixologik qarshilik sifatida namoyon bo'ladi.

Yechimlar:

Innovatsion faoliyatda muvaffaqiyatli bo'lgan o'qituvchilarni ommaviy axborot vositalarida targ'ib etish (masalan, “Yilning eng innovatsion o'qituvchisi” tanlovi).

Kasbiy motivatsiyani oshirish uchun moddiy va ma'naviy rag'batlantirish tizimini kuchaytirish. Har bir ta'lim muassasasida psixologik qo'llab-quvvatlash xizmati faoliyatini yo'lga qo'yish.

4. Ta'lim muhitida hamkorlikning yetarli darajada shakllanmaganligi

Ko'p hollarda o'qituvchi o'z innovatsion faoliyatini yakka tartibda olib boradi, bu esa tajriba almashish imkoniyatlarini cheklaydi.

Yechimlar:

Maktablar o'rtasida “Professional o'rganish jamoalari” (PLC – Professional Learning Communities)ni tashkil etish.

Innovatsion loyihalarni jamoaviy shaklda amalga oshirish (masalan, “STEAM o'quv laboratoriyalari” tajribasi, 2023).

Pedagogik tajribalarni milliy platformalarda e'lon qilish va baholash tizimini yo'lga qo'yish.[8]

Xulosa

O'zbekiston ta'lim tizimida innovatsion faoliyatni rivojlantirish – bu nafaqat yangi texnologiyalarni o'zlashtirish, balki o'qituvchining kasbiy fikrlash tarzini yangilash jarayonidir. O'qituvchining innovatsion salohiyatini shakllantirish uchun metodik, psixologik, texnologik va tashkiliy sharoitlar birgalikda ta'minlanishi zarur. Davlat darajasida qabul qilingan dasturlar (masalan, “Raqamli O'zbekiston – 2030”, “Ustoz” loyihasi, “Pedagogik mahorat akademiyasi” faoliyati) bu jarayon uchun muhim huquqiy va institutsional asos yaratmoqda.

Kelgusida o'qituvchilarning innovatsion kompetensiyasini oshirish orqali ta'lim sifati va samaradorligini yangi bosqichga ko'tarish mumkin.

References:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi, PQ-6079, 2020.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-168-son qarori, 2022-yil 11-mart, "Xalq ta'limi tizimida innovatsiyalarni joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida".
3. Xalq ta'limi vazirligi 2024-yilgi yillik hisobot. Toshkent, 2024.
4. O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari vazirligi hisobotlari, 2024.
5. UNESCO. Teacher Innovation in Education Systems: Global Report. Paris, 2022.
6. Fullan, M. The New Meaning of Educational Change. Teachers College Press, 2016.
7. Jalolov J. "Innovatsion pedagogika asoslari". – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
8. To'xtayeva N. "Pedagogik innovatsiyalar va ta'lim texnologiyalari". – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.

